

**Карпатський національний університет
імені Василя Стефаника**

МАТЕРІАЛИ

**звітної наукової конференції
викладачів, докторантів, аспірантів
університету за 2024 рік
Карпатського національного університету
імені Василя Стефаника**

24–28 березня 2025 року

**м. Івано-Франківськ
2025**

*Рекомендовано до видання вченою радою
Карпатського національного університету імені Василя Стефаника,
протокол № 9 від 27 серпня 2025 р.*

Редакційна рада: *Цепенда І.Є.* – голова, в.о. ректора Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктор політичних наук, професор; *Якубів В.М.* – перший проректор, доктор економічних наук, професор; *Блажун І.С.* – доктор економічних наук, професор; *Микитин Ю.І.* – кандидат юридичних наук, доцент; *Великочий В.С.* – доктор історичних наук, професор; *Федорак В.В.* – кандидат історичних наук, доцент; *Гасюк І.М.* – доктор фізико-математичних наук, професор; *Голод Р.Б.* – доктор філологічних наук, професор; *Заграй Л.Д.* – доктор психологічних наук, професор; *Кондур О.С.* – доктор педагогічних наук, професор; *Гурак І.Ф.* – кандидат історичних наук, доцент; *П'ятничук І.Д.* – кандидат економічних наук, доцент; *Пилипів В.М.* – доктор фізико-математичних наук, професор; *Плекан Ю.В.* – кандидат історичних наук, доцент; *Случик В.М.* – кандидат біологічних наук, доцент; *Яців Я.М.* – кандидат педагогічних наук, доцент; *Яцків Н.Я.* – кандидат філологічних наук, професор.

Адреса редакційної ради:

76018, Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
Тел. (0342) 59–60–51

Матеріали звітної наукової вебконференції викладачів, докторантів, аспірантів університету за 2024 рік Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 24–28 березня 2025 р., м. Івано-Франківськ. Електронне видання. Івано-Франківськ, 2025. 464 с.

Видання містить результати наукових досліджень із проблем математики, фізики, хімії, біології, екології, лісівництва, агрохімії, економіки, історії, філософії, політології, релігієзнавства, культурології, соціології, психології, філології, педагогіки, мистецтвознавства, туризму, фізичного виховання і спорту.

Дослідження виконані в наукових лабораторіях та на кафедрах університету.

УДК 378.4(477.86)ПНУ(082)

Слід враховувати, що в суспільстві сформоване стійке переконання в непрозорості, ринковості виборчих процедур, що пов'язане як із значними порушеннями законодавства під час попередніх виборчих кампаній, так і неспроможністю багатьох народних обранців виправдати суспільні очікування. Так є, але так не може продовжуватись далі, бо системні проблеми внутрішньо-політичного розвитку є не менш небезпечними ніж зовнішня агресія. Тому, не чекаючи завершення воєнного стану слід напрацювати необхідні зміни до чинного законодавства. Владні структури повинні дати адекватну відповідь на запит громадян на повноцінно функціонуючу демократію. Принциповим є залучення до цієї роботи передусім експертного середовища, а також зацікавлених представників громадянського суспільства. Цього вимагає й обов'язок перед полеглими воїнами Збройних Сил України, десятками тисяч мирних громадян. Україна внаслідок Перемоги отримає новий шанс стати могутньою національною державою у колі демократичних держав-членів Європейського Союзу.

АНТИАЛКОГОЛЬНА БОРТЬБА ГАЛИЦЬКИХ СЕЛЯН КІНЦЯ ХІХ– 30-Х рр. ХХ ст. У ФОЛЬКЛОРНИХ ДЖЕРЕЛАХ

Дрогобицька Оксана Ярославівна,
кандидат історичних наук,
доцент кафедри етнології і археології

Наприкінці ХІХ – у 30-х роках ХХ ст. сільські громади у Галичині активно боролися з алкоголізмом і його негативними наслідками. Звичайно, що у кожному селі пропаганда за здоровий спосіб життя мала різну динаміку, адже вона залежала від підтримки з боку священника, вчителів, війта та членів громадської ради. Успіхи руху тверезості відобразилися у місцевому фольклорі.

У сільській громаді про тих, хто зловживав алкоголем, казали: «В горілці розум утопив», або ж «Він до тої горівки як муха до меду». Народна мораль засуджувала таку шкідливу звичку: «Горівка на добро не наводить», «Горівка ніде свічки не запалить, а тільки загасить», «За горівку і рідну маму б пропив». Приказка «Горівка товар з обори гонить» вдало ілюструє процес розорення селянських господарств через борги перед корчмарями [2, с. 416-417]. Особливо загрозливих масштабів це набуло на Гуцульщині. Там випивку часто брали у борг, або ж вимінювали на одяг, взуття чи навіть худобу. Через алкоголь багато господарів втратили свої земельні наділи

Провідну роль у боротьбі за тверезість у селах Галичини відігравала сільська інтелігенція (греко-католицькі священники і вчителі, члени молодіжних організацій). У першу чергу душпастирі проводили місії, багатолюдні процесії з символічним похованням горілки, розповсюджували відповідну літературу, або ж самі писали художні твори та газетні статті антиалкогольного спрямування. *Під час подібних місій зазвичай встановлювався пам'ятний хрест з датою і відповідним надписом: «Хрест переміг поганство, хрест переможе пияцтво» або «На пам'ять святої тверезості». Один із таких хрестів, встановлений у с. Ясень Рожнятівського повіту 1874 р., зберігся і до сьогодні. За переказами на цьому місці колись була корчма, яку спалили розлючені жінки. У с. Ценів на Тернопільщині члени братства тверезості*

зості співали, що «сама собі громадонька то постановила, щоби жодна молодиця горілки не пила» [3, с. 64].

У праці «Снятинщина: причинки до крайової етнографії» польський дослідник кінця ХІХ ст. Ксаверій Мрочко зафіксував щедрівку, яку виконували господарі з с. Стецева:

Щедрий Вечір, добрий вечір,
Співаєм щедрівку,
Ой покиньте, християне
Дурійку, горівку.
Довго она воювала,
Довго нас дурила,
Дерла з тіла і рубахи,
Голодом морила.
Наповняла кримінали,
З ґрунту віганяла,
Не одна вже громадочка
Через ню пропала...
Щедрий Вечір, добрий вечір
Собі заспіваймо
Та шлюбуймо на тверезість,
Корчми покидаймо.
А покинем ту горівку,
Єще запануєм,
Та за рік ще веселіше
Собі защедруєм [4, с. 33].

У селі Золота Слобода на Бережанщині бойкотом корчми керували директор школи, священик та члени громадської ради. Вони організували чергування, щоб перешкоджати торгівлі спиртними напоями. Ініціативу підхопили парубки, які збиралися гуртом й усім охочим придбати горілку співали пісню: «Стоїть корчма над болотом, та покрита – околотом. Ой, ти корчмо, ой княгине, моя праця в тобі гине!». Для переконливості, юнаки мали з собою палиці. Селяни вивісили оголошення про бойкот корчми з проханням до немісцевих відвідувачів також туди не заходити. Невдовзі орендар виїхав до Тернополя, а приміщення закупила громада для читальні культурно-освітнього товариства «Просвіта» [1, с. 733–734]. Схожі акції проходили і в інших селах. У міжвоєнний період вони часто поєднувалися із заходами, спрямованими на підтримку українських товарів.

Таким чином, народна творчість, як дзеркало суспільного життя, яскраво відобразила ставлення до алкоголізму та боротьбу з ним у Галичині. Фольклорні твори, такі як пісні, приказки, прислів'я та щедрівки, стали потужним інструментом антиалкогольної пропаганди, викриваючи згубний вплив спиртних напоїв на життя селян. Фольклорні твори не лише викривали згубність алкоголю, але й закликали до тверезості, пропагуючи здоровий спосіб життя. Вони стали важливим елементом антиалкогольної кампанії, сприяючи формуванню громадської думки та мобілізації селян на боротьбу з пияцтвом.

Список використаних джерел

1. Бережанська земля: Історично-мемуарний збірник. Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто : Комітет «Видавництва Бережани», 1970. 877 с.

2. Галицько-руські народні приповідки. Т. I. Вип. II / упоряд. І. Франко. Львів : З друк. Наук. т-ва ім. Шевченка, 1901–1905. С. 416–417.
3. Мартинюк І. Моє рідне село Ценів у Бережанщині. Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто : Друкарня Дж. А. Пресс, 1976. 626 с.
4. Mroczko K. Śniatyńszczyzna (przyczynek do etnografii krajowej). Lwów : Z drukarni Władysława Łozinskiego, 1897. 83 s.

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ВІДНОСИНИ В ПОЗИЦІЯХ СВЯЩЕНИКА УГКЦ МИКОЛИ ШАВАРИНА: ІСТОРИЧНИЙ ДИСКУРС

Жук Андрій Васильович,

аспірант,

факультет історії, політології і міжнародних відносин

Українсько-польські відносини мають глибоке історичне коріння, позначене як співпрацею, так і періодами конфліктів. Важливу роль у формуванні міжнаціонального діалогу відігравали духовні лідери, серед яких визначне місце займає священник Української Греко-Католицької Церкви (УГКЦ) Микола Шаварин. Його позиція щодо українсько-польських відносин відображає ширший історичний дискурс, у якому релігія, моральні принципи та національна ідентичність ставали ключовими факторами взаємодії двох народів. Вивчення позицій Миколи Шаварина є важливим для розуміння особливостей українсько-польського діалогу у ХХ столітті, зокрема в контексті релігійної дипломатії, примирення після складних історичних подій та формування спільних цінностей. Ці аспекти мають безпосередній зв'язок із сучасністю, коли Польща стала одним із ключових союзників України в умовах повномасштабного російського вторгнення 2022 року.

Сучасний українсько-польський діалог характеризується як стратегічне партнерство, що ґрунтується на спільних історичних викликах, безпекових інтересах та європейських цінностях. Польща надала Україні значну військову, гуманітарну та дипломатичну підтримку, прихистила українських біженців, виступила ініціатором міжнародної допомоги. Однак разом із цим у суспільному дискурсі продовжують зберігатися історичні питання, які потребують подальшого осмислення та примирення.

Отець Микола Шаварин серед своїх сучасників виступає неоднозначною особистістю: його часто називають націоналістом, революціонером у своїх поглядах та висловлюваннях. Однак, завдання даної наукової розвідки не полягає у доведенні чи спростуванні таких поглядів, а радше у висвітленні його душпастирської постаті крізь призму публіцистичних та історичних міркувань. Микола Шаварин народився 1915 р. на Тернопільщині. Був одним із небагатьох хто став свідком сфальсифікованого Львівського псевдо-собору по ліквідації УГКЦ та очевидцем тріумфального відродження катакомбної Церкви в 1989 р. У 1944 р., коли Друга світова війна заходила в своє останнє піке, Миколу Шаварина висвятив на священника блаженний священномученик Микита Будка – перший єпископ для українців католиків в Канаді. Сильна віра та відданість священницькій присязі допомогла о. Миколі Шаварину не піддатися зловісним намаганням підписати перехід на Московське православ'я в 1946 р., за що він згодом, у 1950 р., поплатиться сімома роками заслання в Сибірі. Повернувшись із тюремної камери, о. Микола продовжує виконувати душпастирські